

Sygn. akt IV Ca 580/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Dorota Curzydło (spr.)

Sędziowie: SSR del. Lidia Rzeczkowska, SO Mariusz Struski

Protokolant: sekr. sąd. Barbara Foltyn

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2013 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa T. O.

przeciwko A. O. (1)

o alimenty

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego
w Słupsku z dnia 16 września 2013r., sygn. akt III RC 1115/12

uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Słupsku do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 580/13

UZASADNIENIE

Powódka T. O. złożyła pozew, który zatytułowała pozwem o alimenty i wniosła o podwyższenie alimentów zasądzonych od pozwanego A. O. (1) wyrokiem o sygn. III RC 989/07 Sądu Rejonowego w Słupsku do kwoty pop 700 zł miesięcznie. W uzasadnieniu żądania wskazała, że został orzeczony rozwód a pozwany uznany została wyłącznie winnego rozkładu pożycia małżeńskiego. Wskazała iż uzyskuje alimenty , które były sukcesywnie podwyższane.

Wyrokiem z dnia 16 września 2013 r. Sąd Rejonowy w Słupsku oddalił powództwo główne i powództwo wzajemne.

Podstawę wyroku stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 30 czerwca 2004r. w sprawie III RC 368/03 w punkcie pierwszym – zasądzono od A. O. (1) tytułem alimentów na rzecz T. O. kwotę stanowiącą 10% dochodów netto A. O. (1) z wszelkimi odprawami, nagrodami i odszkodowaniami, nie mniej niż kwotę 150 zł, a w punkcie drugim – zasądzono od A. O. (1) tytułem alimentów na rzecz małoletniej A. O. (2) kwotę stanowiącą 15% dochodów netto A. O. (1) z wszelkimi odprawami, nagrodami i odszkodowaniami, nie mniej niż kwotę 250 zł. Orzeczenie uprawomocniło się z dniem 03 listopada 2004r., a wydano je na podstawie art. 27 k.r. i op., art. 133 § 1 k.r. i op., 135 § 1 i 2 k.r. i op. oraz art. 136 k.r. i op.

W owym czasie T. O. i A. O. (1) pozostawali w związku małżeńskim. T. O. miała 45 lat. Chorowała na nadciśnienie tętnicze. Była zarejestrowana jako bezrobotna bez prawa do zasiłku. Otrzymywała zasiłek rodzinny na dwie córki w kwocie 86 zł miesięcznie. Sporadycznie podejmowała prace dorywcze. Intensywnie poszukiwała pracy.

A. O. (1) miał 46 lat. Chorował na nadciśnienie tętnicze, na zakup leków przeznaczał 50 zł miesięcznie. Poza małoletnią A. O. (2) na utrzymaniu miał dwoje pełnoletnich dzieci ze związku małżeńskiego. Pobierał emeryturę w kwocie 1668,25 zł netto miesięcznie. Strony zajmowały mieszkanie służbowe – kwaterę wojskową, dwupokojową. T. O. co jakiś czas dokładała się do opłat za zużycie prądu. Zadłużenie czynszowe wynosiło około 5650 zł.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 24 października 2007r. rozwiązano przez rozwód związek małżeński A. O. (1) z T. O. i orzeczono, że winę za rozkład pożycia ponosi A. O. (1). Jednocześnie zobowiązano A. O. (1) dołożenia na utrzymanie małoletniej A. O. (2) tytułem alimentów kwoty po 500 zł miesięcznie, w miejscu alimentów ustalonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 30 czerwca 2004r. w sprawie III RC 368/03. Orzeczenie uprawomocniło się z dniem 15 listopada 2007r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 5 września 2008r. w sprawie III RC 989/07 oddalono powództwo A. O. (1) o uchylenie obowiązku alimentacyjnego.

Ustalił nadto Sąd Rejonowy, że obecnie T. O. ma 53 lata. Nie jest z nikim związana. Ma problemy z kręgosłupem. Ma także wadę wzroku. Na leki wydaje około 100 zł co dwa miesiące. Do 30.04.2009r. posiadała orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem, iż może podjąć zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Na utrzymaniu ma córkę – A., która ma 14 lat. Małoletnia przyjmuje leki, które kosztują 100 zł miesięcznie. Cierpi na zwężony moczowód i poszerzoną miedniczkę. Pracuje w sklepie wędliniarsko – mięsny na podstawie umowy o pracę na czas określony do 31.03.2022r. i zarabia 1317 zł brutto miesięcznie, tj. około 1240 zł netto miesięcznie. Na święta otrzymała premię w kwocie 1300 zł. Powódka mieszka wraz z córką w mieszkaniu służbowym – kwaterze wojskowej. Orzeczono eksmisję z uwagi na zadłużenie, które wynosi 26 485,53 zł. Koszt utrzymania mieszkania to czynsz – 700 zł miesięcznie, gaz – 50 zł co dwa miesiące, energia – 70 – 80 zł miesięcznie. Powódka nie opłaca czynszu. Czynsz w sezonie letnim wynosi około 520 zł, a w sezonie zimowym – 700 – 800 zł miesięcznie. Po wykupieniu mieszkania, czynsz wynosiłby około 400 zł. T. O. spłaca pożyczkę zaciągniętą na zakup stołu i krzeseł w ratach po 100 zł miesięcznie.

Dalej ustalił, że pozwany A. O. (1) ma 56 lat. Choruje na nadciśnienie i miażdżycę. Posiada orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Przyjmuje stałe leki, na które wydaje około 100 zł miesięcznie. Pozostaje w związku małżeńskim z M. O.. Jego żona ma 54 lat. Nie pracuje od około dwóch, trzech lat. Od około dwóch lat mieszka u swojej córki w G., gdzie opiekuje się jej dzieckiem. A. O. (1) pobiera emeryturę w kwocie 2337 zł netto miesięcznie, przy czym faktycznie do wypłaty otrzymuje 1540,33 zł, bowiem prowadzona jest egzekucja alimentów na rzecz małoletniej A. oraz świadczenia tytułem przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny na rzecz T. O. w łącznej wysokości 797,64 zł. Pozwany w sierpniu 2012r. pracował przez 1,5 miesiąca, ale po badaniach kardiologicznych zakazano mu pracy. Podejmował starania o uzyskanie licencji taksówkarza, ale nie zdał egzaminu. Koszt egzaminu wyniósł 300 zł. Pozwany i powód wzajemnie mieszka wraz z córką żony w mieszkaniu należącym do jego żony. Koszt utrzymania tego mieszkania wynosi: czynsz – 400 zł miesięcznie i dodatkowe opłaty łącznie około 300 zł miesięcznie. W weekendy odwiedza żonę w G.. Od 1 stycznia 2011r. spłaca zadłużenie czynszowe mieszkania, w którym aktualnie mieszka powódka, w wysokości 400 zł miesięcznie. Nie jest możliwe wykupienie mieszkania, ponieważ orzeczono eksmisję. Pozwany przekazuje małoletniej A. dodatkowo 100 zł miesięcznie kieszonkowego. A. O. (1) wraz z żoną w przeszłości oferowali usług masażu. Zamieścili ogłoszenia w internecie. Pozwany nie ma żadnych klientów. Jego żona w przeszłości świadczyła usług refleksoterapii. Pozwany posiada samochód osobowy o wartości około 3000 zł. A. O. (1) i jego żona nie korzystają z pomocy opieki społecznej.

Opierając się na tak ustalonym stanie faktycznym zważył Sąd pierwszej instancji, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. Przytoczył treść art. 27 k.r. i op. Wyjaśniając, że celem spoczywającego na małżonkach obowiązku przewidzianego w powyżej przytoczonym przepisie jest zapewnienie środków materialnych umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie rodziny jako całości oraz zaspokojenie uzasadnionych potrzeb poszczególnych jej

członków przy zachowaniu zasady równej stopy życiowej. Wskazał, przytaczając orzecznictwo Sądu Najwyższego, że obowiązek ten powstaje z chwilą zawarcia małżeństwa i gaśnie dopiero z chwilą jego ustania (rozvodu, separacji) lub unieważnienia. Podkreślił cytując za Sadem Najwyższym, że „pomiędzy obowiązkiem ustanowionym w art. 27 k.r.o. a obowiązkiem alimentacyjnym (art. 128 i nast. oraz art. 60 k.r.o.) istnieje podobieństwo, jednak o tożsamości tych obowiązków nie może być mowy; można mówić co najwyżej o "alimentacyjnym charakterze" obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, konstatacja ta nie upoważnia jednak do formułowania tezy, że między małżonkami - w czasie trwania małżeństwa - istnieje obowiązek alimentacyjny sensu stricto. Alimentacyjny charakter obowiązku ustanowionego w art. 27 k.r.o. jest zresztą eksponowany przeważnie na użytek rozwiązań prawa procesowego, np. gdy chodzi o ocenę podstaw ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych”. Dodano, że „W praktyce sądowej od wielu dziesięcioleci daje się zresztą zauważyć – dyktowana względami socjalnymi, językowymi i pragmatycznymi – tendencja do traktowania każdego świadczenia polegającego na dostarczaniu środków utrzymania jako świadczenia alimentacyjnego (...) Należy w związku z tym przyjąć, że jeżeli sądy zasądzają na podstawie art. 27 k.r.o. alimenty na rzecz drugiego małżonka, to posługują się pewnym skrótem”.

Mając powyższe na uwadze ocenił, że zasądzone wyrokiem Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 30 czerwca 2004r. w sprawie III RC 368/03 alimenty od A. O. (1) na rzecz T. O. miały podstawę w art. 27 k.r. i op. Wskazał, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 20 października 2010r. w sprawie III CZP 59/10 wskazał, że obowiązek alimentacyjny przewidziany w art. 60 k.r. i op. nie stanowi prawnej kontynuacji obowiązku określonego w art. 27 k.r. i op. I powstaje dopiero skutek rozwiązania małżeństwa przez rozwód.

Zdaniem Sądu Rejonowego brak jest podstaw do przyjęcia, że obowiązek alimentacyjny pozwanego nie wygasł oraz do uznania, że doszło do przekształcenia obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny w obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami. Podkreślał, że obowiązki te różnią się celem oraz przesłankami. Żądanie przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny zmierza do zapewnienia środków utrzymania dla rodziny, a nie dla określonej osoby. W tej sytuacji, w ocenie Sądu, nie doszło do przekształcenia obowiązku z art. 27 k.r. i op. w obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami, tym bardziej że T. O. od czasu rozvodu, ani w trakcie rozvodu, nie wystąpiła z takim roszczeniem, zaś z przedmiotowego żądania i jego uzasadnienia wprost wynikało, że powódka domagała się podwyższenia alimentów, zasądzonych w trakcie trwania małżeństwa tj. w dniu 30 czerwca 2004 r. Wskazywał, że okoliczność, iż A. O. (1) został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia również nie prowadzi do samoistnego przekształcenia obowiązku wynikającego z art. 27 k.r. i op., który wygasł, w obowiązek, o którym mowa w art. 60 k.r. i op.

Opierając się na powyższym Sąd pierwszej instancji doszedł do wniosku, że obowiązek A. O. (1) przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny wygasł wraz z uprawomocnieniem się wyroku rozwodowego tj. z dniem 15 listopada 2007r. – powództwo o podwyższenie „alimentów” należało oddalić, z uwagi na brak orzeczenia wydanego na podstawie art. 60 k.r. i op.

W konsekwencji oddalił powództwo A. O. (1) o uchylenie obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, jako bezprzedmiotowe, bowiem wraz z uprawomocnieniem się wyroku rozwodowego obowiązek ten wygasł.

Z wyrokiem nie zgodziła się powódka, która zaskarżyła wyrok w części oddalającej jej powództwo. Wyrokowi zarzuciła naruszenie art. 60 k.r.o. przez jego błędną wykładnię i niezastosowanie do stanu faktycznego sprawy. Nadto zarzuciła obrazę przepisów prawa procesowego art. 316 k.p.c. poprzez nierozpoznanie istoty sprawy. Wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa ewentualnie przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Mimo, iż zgodzić się należy z poglądem Sądu Rejonowego, iż z chwilą uprawomocnienia się wyroku rozwiązującego małżeństwo stron wygasł orzeczony wyrokiem z dnia 30 czerwca 2004 r. w sprawie III RC 368/03 obowiązek

pozwanego do łożenia na utrzymanie powódki (art. 27 k.r.o.) to jednak zdaniem Sądu Okręgowego w okolicznościach rozpoznawanej sprawy brak było podstaw do przyjęcia, że powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz przewidzianego w art. 27 k.r.o. świadczenia na zaspokojenie potrzeb rodziny.

Podkreślenia wymaga, że w postępowaniu cywilnym obowiązuje zasada dyspozytywności czego konsekwencją jest, że to powód decyduje nie tylko o wszczęciu postępowania, ale także o zakresie rozstrzygnięcia sprawy. Wynika stąd obowiązek dokładnego i jednoznacznego określenia w pozwie żądania, które poddaje się pod osąd sądu orzekającego. Powódka składając pozew wskazała wprawdzie, że domaga się podwyższenia alimentów zasądzonych w sprawie III RC 989/07 Sądu Rejonowego w Słupsku, jednak pozew swój zatytułowała pozwem o alimenty a z okoliczności faktycznych przytoczonych na uzasadnienie żądania i sformułowań zawartych w uzasadnieniu pozwu wnioskować należy, że wolą powódki było uzyskanie alimentów na podstawie art. 60 k.r.o.. Powódka uzasadniając swoje żądanie wyrażnie bowiem wskazała, że alimentów domaga się od pozwanego jako byłego męża, który został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia małżeńskiego. Tak ujęta podstawa faktyczna żądania nie pozostawia wątpliwości, że celem powódki było doprowadzenie do uzyskania orzeczenia przyznającego jej alimenty od byłego męża na podstawie art. 60 k.r.o. a nie podwyższenie świadczenia na zaspokojenie potrzeb rodziny.

W doktrynie i orzecznictwie panuje jednolity pogląd, że sąd ma obowiązek dbania o prawidłowe sformułowanie żądania pozwu i nie jest związany sformułowaniami konkluzji pozwu dokonanymi przez powoda a jeżeli jego treść formułowana jest niewłaściwie, niewyraźnie lub nieprecyzyjnie na sądzie spoczywa obowiązek odpowiedniej jego modyfikacji. Sąd może to jednak uczynić tylko w zgodzie z wolą powoda i w ramach podstawy faktycznej powództwa nadając poprawną juredycznie formę objawionej w treści pozwu woli powoda (por. wyrok SN z dnia 28 czerwca 2007 r. IV CSK 115/07, LEX nr 358817). Sąd pierwszej instancji błędnie oparł się wyłącznie na literalnym brzmieniu żądania pozwu nie uwzględniając wskazanej podstawy faktycznej żądania i przez to błędnie ocenił, że żądanie powódki jest żądaniem podwyższenia zasądzonego w czasie trwania małżeństwa świadczenia na zaspokojenie potrzeb rodziny a w konsekwencji nie orzekł o istocie sprawy. Należy też zwrócić uwagę na okoliczność, że już po ustaniu małżeństwa stron pozwany wystąpił o ustalenie, że jego obowiązek alimentacyjny wygasł, jednak jego powództwo zostało oddalone. Istnienie tego wyroku było prawdopodobną przyczyną błędnego odwołania się przez powódkę do wyroku zasądającego świadczenia na zaspokojenie potrzeb rodziny i użycia sformułowania iż domaga się podwyższenia alimentów.

Wobec powyższego uznając, że sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Słupsku do ponownego rozpoznania pozostawiając mocą art. 108 § 2 k.p.c temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji zbada wskazane przez powódkę w uzasadnieniu pozwu okoliczności przez pryzmat zawartych w art. 60 k.r.o. przesłanek, od istnienia których zależy istnienie i wysokość ewentualnego obowiązku alimentacyjnego pozwanego wobec powódki.